

Zpráva o šetření z vlastní iniciativy ve věci dopadu protiepidemického opatření – zákazu cestování mezi okresy na konání svatebních obřadů

V rámci pandemie SARS-CoV-19 a omezujících vládních opatření přijímaných v rámci vyhlášeného nouzového stavu dostávám množství stížností od občanů týkajících se jednotlivých dílčích omezení. Jedním z takových podnětů byl podnět matky žijící na Ostravsku, která se nemohla z důvodu stanovených omezení pohybu platných od 1. března 2021¹ účastnit svatby svého syna, která se konala v Olomouci (novomanželé zde spolu bydlí). Stěžovatelka uvedla, že snoubenci svatbu z důvodu pandemie již třikrát odložili a vzhledem k těhotenství nevěsty již další odklad svatby nebyl vhodný. Stěžovatelka se vymezila vůči nespravedlivému omezení svateb, pro které ve vztahu k omezení pohybu osob v rámci okresu nebyla stanovena žádná výjimka, oproti pohřbům, které byly pouze omezeny počtem osob do 15 lidí, aniž by se třeba řešilo příbuzenství smutečních hostů se zesnulým apod. Ona jako matka ženicha výjimku neměla. Pro dokreslení poznamenala, že ona sama již byla naočkována.

Podnět stěžovatelky jsem nemohl vyřídit k její spokojenosti, neboť svatba proběhla několik dnů po podání podnětu za platnosti pandemického omezení pohybu osob mezi okresy. Na jeho podkladě jsem se však rozhodl zahájit šetření. Vedly mě k tomu následující důvody: Epidemie je v České republice již více než rok. Omezující opatření nezpochybňuji, nemohu však odhlédnout, že epidemie trvá již dlouho a právě do plánování svateb, resp. do jejich odkládání, významně zasáhla protiepidemická opatření.

S ohledem na délku trvání epidemie by stát při formulování omezujících opatření měl mít svatby na zřeteli a s ohledem na míru ataku epidemie upravovat pravidla svateb tak, aby však vždy bylo možné jejich konání alespoň omezeně za přítomnosti nejdůležitějších osob. Probíhá očkování a také po určitou dobu probíhalo masivní testování populace nejrozličnějším spektrem testů. Za tohoto stavu je podle mého přesvědčení vždy možné najít řešení, aby svatba mohla proběhnout.

A. Shrnutí závěrů

Svatba není událostí, kterou by bylo vždy možné či vhodné odložit na epidemiologicky příznivější období. Jedná se o významný milník v životech lidí a při jejím plánování hraje roli i hledisko časové (věk, těhotenství a zdravotní stav snoubenců i nejbližších příbuzných).

V době přijímání předmětného opatření již byli mnozí senioři očkovaní a bylo dostupné testování ve veřejných odběrových místech. Neupravení výjimky pro účast na svatbě mimo okres bydliště hodnotím jako zásah do rodinného života.

1 Usnesení vlády ze dne 26. února 2021 č. 216.

B. Skutková zjištění

Uzavírání sňatků je matriční událost² a jako takové spadá do gesce Ministerstva vnitra. Na ministra vnitra, Jana Hamáčka, jsem se proto obrátil s vysvětlením důvodů zahájení svého šetření a s žádostí o to, aby se k problému vyjádřil.

Pan ministr mi odpověděl, že při stanovení míry jednotlivých omezení volného pohybu hraje samozřejmě nejdůležitější úlohu epidemiologické hledisko a postoj Ministerstva zdravotnictví. S ohledem na to, že právě setkávání rodin patří z hlediska přenosu onemocnění COVID-19 k nejrizikovějším, byl pro svatební obřady, při nichž právě dochází k setkávání lidí z více rodin a domácností, zvolen poměrně striktní způsob omezení. V potaz bylo bráno i to, že tato přísná omezení byla přijata pouze na nezbytně nutnou dobu několika týdnů a svatební obřad, na rozdíl od mnou zmiňovaného pohřbu, je vždy možné přeložit na dobu epidemiologicky příznivější.

C. Právní hodnocení

C.1 Pandemie a vládní opatření

V boji s pandemií koronaviru SARS-CoV-19 vláda, případně Ministerstvo zdravotnictví, přijaly mnohá omezující opatření, tedy taková opatření, která omezila či zakázala jinak dovolené činnosti, a to s cílem zamezit přenosu nákazy tím, že se omezí styk lidí mezi sebou.

Cílem mého šetření bylo výhradně vyslovení lidského apelu na orgány, kterým právo dává kompetenci omezení stanovit, aby důsledně dodržovaly princip proporcionality (aby míru zásahu poměřovaly s důležitostí práva, do kterého zásah směřuje). Na téma, zda a nakolik vláda či Ministerstvo zdravotnictví dostaly zákonným mantinelům, bylo napsáno mnoho odborných textů a v současnosti probíhají soudní spory o zákonnost jednotlivých opatření.

C.2 Hodnocení míry (proporcionality) zásahu do práva na rodinný život neumožněním účasti na svatebním obřadu

Právo na rodinný život je garantováno čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.³ Právo na rodinný život je tedy jedním ze základních práv a stát do něj může zasahovat jedině z důvodů, které upravuje Úmluva. Boj s pandemií bezpochyby patří mezi aprobované důvody, ale při zásahu do práv je kromě legitimnosti důvodů zásahu třeba zkoumat i to, zda zásah do práv nastal pouze v míře, která byla nezbytná.

2 Ust. § 1 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

3 Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících:

„Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence a státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinů, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

Domnívám se, že při rok trvající pandemii⁴ a dostupnosti nejrůznějších typů testů na onemocnění COVID-19 a také očkování, byl zákaz cestování od 1. března 2021 za účelem účasti na svatbě bez definování výjimek zohledňujících uvedená fakta nepřiměřený. Očkování v České republice začalo na sklonku roku 2020, kdy byli očkovaní zdravotníci (a další lidé z krizového sektoru zajišťujícího chod státu) a v lednu 2021 začalo očkování nejstarších seniorů a rizikových skupin. Očkování celé populace pokračuje do dnešní doby. Také testování na přítomnost viru bylo a i nadále je dostupné.

Nesouhlasím s obecným tvrzením ministra Jana Hamáčka, že svatbu je možné odložit na epidemiologicky příznivější období. Takový názor bych uznal, pokud by byl vysloven o rok dříve, kdy pandemie byla nová, zkušenosti státu zatím žádné a kdy nebyly masivně dostupné ani testy ani možnost očkování. Jak se však boj s pandemií v čase vyvíjí, je povinností státu zohledňovat při stanovení omezení dostupné prostředky ochrany obyvatel před nákazou, a to o to více v případech, kdy omezení mají citelně zasáhnout do některého ze základních práv. Opakuji proto na tomto místě srovnání stanovení výjimek pro konání svateb, pohřbů a dokonce i sportovních utkání, kterým dala vláda v omezujícím opatření přednost před účastí blízkých osob na svatebním obřadu.⁵ Podle mého názoru mohly být definovány výjimky pro nejbližší příbuzné snoubenců – např. navázané na testy či absolvovaná očkování nebo prodělání nákazy v minulosti (vytvoření protilátek).

Od pana ministra jsem očekával ujištění, že si tohoto problému je vědom, a pokud bude potřeba znovu definovat omezení, bude při jejich přijímání více věnovat pozornost míře zásahu do práv občanů. **Svatbu nelze klást na úroveň návštěvy restaurace nebo kina, jedná se o významný milník v životech lidí, a to nejen snoubenců, ale stejně tak i jejich blízkých osob a zejména pak rodičů. Při plánování svatby hraje roli nejen citová složka, ale mnohdy také i čas** (plánované nebo již probíhající těhotenství, zdravotní stav nebo věk snoubenců a jejich rodičů či prarodičů).

D. Informace o dalším postupu

Ministerstvo vnitra při definování omezujících opatření v krizovém opatření vlády omezujícím pohyb osob⁶ nedostatečně hájilo základní právo osob na rodinný život. V době přijímání předmětného opatření již byli mnozí senioři očkovaní a bylo dostupné testování ve veřejných odběrových místech. Neupravení výjimky pro účast na svatbě mimo okres bydliště byl v daných podmínkách neproporčním zásahem do rodinného života.

Vzhledem k tomu, že předmětné opatření vlády již není aktuální, věc tímto uzavírám. Věřím, že ministerstvo zohlední mé závěry ve své budoucí praxi, pokud nastane obdobná situace.

Brno 16. srpna 2021

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)

⁴ Pandemie v České republice vypukla v březnu 2021.

⁵ Výjimku ze zákazu cestování mezi okresy měli pro účely účasti na svatebním obřadu jen svědkové.

⁶ Usnesení vlády České republiky ze dne 26. února 2021 č. 216.